

Vithet i fokus på historisk konferens

Ur *Feministiskt perspektiv* 2012-11-23

Sverigedemokraterna har varit i blåsväder den senaste veckan, men rasismen finns i hela samhällsväven och påverkar alla människor. Ett steg mot en konstruktiv debatt utifrån den mest avancerade kunskap som finns om ras och vithet har tagits i Botkyrka. Det skedde på den första internationella konferens som någonsin hållits om dessa frågor i Sverige. Feministiskt Perspektivs Karin Råghall var där. Vardagsrasism, systematisk diskriminering och utbredd förekomst av rasstereotyper – en verklighet som rimmar illa med bilden av Sverige som ett antirasistiskt land. För att förstå klyftan mellan verklighet och självbild behöver vi tala om ras och vithet. Det var utgångspunkten för en tvådagarskonferens i Fittja den 15-16 november.

Den första internationella konferensen om ras och vithet i Sverige har just avslutats på [Mångkulturellt Centrum](#) i Fittja i södra Stockholm. Det är fredagseftermiddag och besökarna – forskare, fritidspedagoger, lärare, föreningsaktiva, studenter, kulturarbetare och kommundienstämman med flera – försvinner åt olika håll.

Tobias Hübinette, en av arrangörerna bakom den två dagar långa forskarkonferensen, är nöjd. Presentationerna har hållit hög kvalitet och deltagarna har varit aktiva, tycker han.

– Min känsla är att det är en historisk konferens i Sverige. Det är en symbolisk markering: Nu går det i alla fall att prata om och tänka kring de här frågorna på det här nya sättet, som alltså inte är nytt för den engelskspråkiga världen, säger Tobias Hübinette.

Nödvändigt perspektiv

Vad han refererar till är att kunna prata om ras i dagens Sverige ur ett kritiskt ras- och vithetsperspektiv. Tre forskare från engelskspråkiga länder var inbjudna till konferensen för att diskutera ras just utifrån ett sådant perspektiv, som enligt Tobias Hübinette behöver få fäste också i Sverige.

– I det klimat vi har i Sverige i dag – hur det ser ut med olika ojämlikheter utefter ras – är det helt enkelt nödvändigt, säger han.

Återkommande teman under konferensen var att problematisera föreställningen om det svenska samhället som antirasistiskt, och att synliggöra vithet som privilegiesystem. Ett problem som Tobias Hübinette ville lyfta fram är hur svenskhet konstrueras genom att befolkningen delas upp efter ras.

– Det är inte hållbart med den demografiska sammansättning som den svenska totalbefolkningen i dag utgörs av, där en allt större del är icke-vita och där en allt större del också identifierar sig själva som svenskar.

Vilka uttryck tar den här uppdelning sig?

– I den materiella världen tar den sig uttryck på väldigt brutala sätt, genom att människor blir fattiga och utsatta och får sämre liv i relation till dem som får bättre liv. Det är väldigt stora skillnader, som också eskalerar. På andra sätt kan det ta sig uttryck i exempelvis kulturen – i ordens och bildernas värld – i en väldigt omfattande produktion och konsumtion av rasstereotyper, som kan pågå genom att man lever så segregerat från varandra att man inte kan föreställa sig att personer som avbildas på det här sättet också är svenskar och bor här i Sverige.

Vad hoppas du att konferensen ska mynna ut i?

– Jag tror det här är ett sätt att skapa en plattform. I första hand har det ju varit en forskarkonferens. Inom forskarvärlden finns ett väldigt starkt motstånd mot att prata om ras och vithet, därför tänkte vi oss att man skulle positionera den som en forskarkonferens, men också för att det ger den legitimitet som en forskaranknytning gör. Man hade självklart kunna ha en konferens som hade haft ett aktivistiskt ramverk, och det går att göra i framtiden, det kanske till och med vore önskvärt nästa gång en sådan här konferens äger rum, säger Tobias Hübinette.

Även om konferensens tyngdpunkt låg på forskning, förekom andra inslag såsom visning av konstutställningen *Varning för ras*, en föreläsning av författaren **Astrid Trotzig** och ett avslutande panelsamtal kring frågan "Varför behöver vi tala om ras?" som modererades av **Adrián Groglopo**. **Sissela Nordling Blanco** från *Interfem* menade att ord som ras behövs för att kunna synliggöra och tala om rasism.

– Det är uppenbart att det inte finns raser, men det måste finnas ord för hur samhället tillskriver människor olika egenskaper, sade hon.

Nathan Hamelberg från *Mellanförskapet* var inne på samma spår. I likhet med de socialt konstruerade kategorierna kvinna/man behövs kategorier för att synliggöra rasförtryck.

– Mellanförskapetets medlemmar är ofta födda i Sverige och talar klanderfri svenska. Det går inte att se processen som sorterar ut oss om man inte talar om ras, sade han.

Osynlig vithet

Victoria Kawesa från *Nätverket för afroeuropiska kvinnliga forskare* menade att rasbegreppet behövs för att kunna tala om vithet, och för att vi inte ska fortsätta tala om rasism som något som enbart gäller andra.

– Rasism är något som görs, och det reproduceras av dem som har tillgång till en vit kropp. Vitheten är så osynlig, vita människor tycker alltid att det är någon annan som är rasist, sade hon.

Kitimbwa Sabuni från *Afrosvenskarnas riksförbund* drog en liknande parallell.

– I Sverige har vi konstruerat en skiljelinje mellan alla oss som är antirasister och dem som är Sverigedemokrater. Då har man förlorat kopplingen till all form av maktanalys.

Flera paneldeltagare menade att det länge har funnits – och fortfarande finns – en ovilja i Sverige att prata om rasism. Det pratas hellre om diskriminering eller etnicitet, inte sällan med följderna att utsatthet för rasism individualiseras.

– Vi ser hela tiden hur rasism reduceras till något som måste vara avsiktligt eller rasbiologiskt. Vi måste kunna synliggöra hur utbredd och strukturell rasismen är, det är det centrala, sade Sissela Nordling Blanco.